

**Advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité over de mededeling van de Commissie —
Jaarlijkse groeianalyse 2013**

(COM(2012) 750 final)

(2013/C 133/15)

Algemeen rapporteur: **de heer VERBOVEN**

De Europese Commissie heeft op 19 december 2012 besloten het Europees Economisch en Sociaal Comité overeenkomstig artikel 304 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie te raadplegen over de

Mededeling van de Commissie – Jaarlijkse groeianalyse 2013

COM(2012) 750 final.

Het bureau van het Comité heeft op 13 november 2012 besloten de stuurgroep Europa 2020 met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden te belasten.

Gezien de urgentie van de werkzaamheden heeft het Europees Economisch en Sociaal Comité tijdens zijn op 13 en 14 februari 2013 gehouden 487e zitting (vergadering van 13 februari 2013) de heer Xavier VERBOVEN als algemeen rapporteur aangewezen en vervolgens onderstaand advies met 180 stemmen vóór en 4 tegen, bij 7 onthoudingen, goedgekeurd.

1. Conclusies en aanbevelingen

1.1 Het Comité vestigt er de aandacht op dat de groeianalyse (AGS) voor dit jaar is uitgebracht tegen een achtergrond van **bleke vooruitzichten voor economie en werkgelegenheid**, maar ook in een tijd van **nieuwe maatregelen en verplichtingen**, zoals het Pact voor groei en banen of de grote herziening van het economische bestuur van de EU. Het Comité dringt erop aan dat het Pact voor groei en banen en de maatregelen om de connecties tussen banken en overheden te verbreken, inclusief een Bankenunie en het nieuwe programma van de ECB (Outright Monetary Transactions) snel en evenwichtig worden uitgevoerd omdat zij essentieel onderdeel zijn van de weg naar herstel en terugkeer van het vertrouwen.

1.2 Terwijl het twijfelachtig is of de EU de doelstellingen van Europa 2020 tijdig kan halen, betreurt het EESC het dat **de AGS 2013 niet ingaat op de vraag waarom er** voor deze doelstellingen **zo weinig voortgang wordt geboekt**.

1.3 Gelet op de belabberde staat van de economie, de negatieve gevolgen voor de sociale samenhang, de hoge en stijgende werkloosheid en de armoedegroei **waarschuwt het Comité voor voortzetting van het huidige bezuinigingsbeleid en de ernstige gevolgen van een diepe, verlengde recessie**, die de economie structureel kunnen verzwakken en de overgang naar een ecologisch duurzaam model in het gedrang kunnen brengen. Dergelijke zorgen over de staat van Europa en de impact van bezuinigingen op economische groei leven bij tal van andere internationale beleidsmakers.

1.4 Ten aanzien van **groevriendelijke consolidatie** heeft het Comité in het verleden ⁽¹⁾ al gepleit voor het consolideren

van de overheidsfinanciën gedurende een zo flexibel mogelijke periode om de groeidynamiek niet te verstoren, en voor een „slim” evenwicht tussen inkomsten en uitgaven, en vraag en aanbod. Het Comité waarschuwt er opnieuw voor dat overheidsdiensten en collectieve voorzieningen niet ondermijnd mogen worden zodat de sociale vangnetten voor grote risico's in de samenleving (werkloosheid, ziekte, ouderdom) intact blijven en wordt vermeden dat het voorzorgsparen toeneemt.

1.5 Wat betreft de „**gedifferentieerde**” **consolidatie** en het voorstel dat lidstaten met financiële onrust zelfs „een hoog tempo van begrotingsconsolidatie” moeten aanhouden, terwijl andere lidstaten de automatische stabilisatoren hun werk mogen laten doen, betwijfelt het Comité of deze vorm van beleidsmix wel werkt. Het kan zelfs een uitgesproken negatief effect op de gehele eurozone hebben, vooral op de landen die al in een diepe, door bezuinigingen veroorzaakte recessie zitten. Tegelijk is het duidelijk dat sommige economieën, om uit de crisis te raken, veel meer moeten doen dan andere om stabiliteit en groei te herstellen.

1.6 Het Comité is bezorgd over het onevenwichtige economisch beleid en het grote belang dat aan bezuinigingen wordt gehecht. Volgens het Comité heeft begrotingsconsolidatie **meer tijd** nodig om ernstige wanverhoudingen op de begrotingen te corrigeren. Daarom zou hiertegenover een **fors uitgebreid en tastbaar pact voor groei en banen** moeten staan.

1.7 De AGS 2013 lijkt begrotingsconsolidatie te rechtvaardigen met de behoefte aan vertrouwen, met name dat van de financiële markten. Het EESC beseft dat toegang tot krediet belangrijk is en dat de financiële markten aan herstel toe zijn, maar het wil er ook op wijzen dat het vertrouwen van huishoudens en ondernemingen net zo belangrijk is en dat een

⁽¹⁾ PB C 248 van 25.8.2011, blz. 8–15.

klimaat van vertrouwen onmogelijk is als ondernemingen bezorgd zijn over de vraag en als mensen vrezen voor hun baan, salaris of sociale zekerheid. **Het vertrouwen van financiële markten en dat van consumenten en producenten** dienen hand in hand te gaan.

1.8 Het Comité roept op tot **kordate maatregelen om groei, werkgelegenheid en concurrentievermogen** van de Europese economie te herstellen en verzoekt het huidige voorzitterschap om een overtuigende groeiagenda te voeren. Er is behoefte aan ambitieuze groei- en werkgelegenheidsmaatregelen en een investeringsbeleid, gericht op herstel op de korte termijn, alsook op structurele hervorming van de Europese economie in reactie op de fundamentele kwesties van duurzaamheid, meer en betere banen, opwaarts gerichte sociale convergentie en op innovatie gebaseerd concurrentievermogen.

1.9 **Het combineren van het beleid** om de economie te herstellen met beleid om de begroting te consolideren is van het hoogste belang ⁽²⁾.

De nieuwe beleidsaanpak voor Europa's toekomst moet van diverse principes uitgaan. Een vergaand geïntegreerde Europese, supranationale en meerjarige aanpak moet worden gehanteerd, in plaats van met elkaar concurrerende lidstaten. De krachten van met name de financiële markten moeten worden gecontroleerd en aangestuurd op grond van democratisch overeengekomen beleidsprioriteiten. De financiering moet solide zijn, maar ook eerlijk en billijk verdeeld. Sterke regio's moeten zwakke regio's bijstaan ter wille van een productievere, innovatievere en sterkere economie. Verder moeten lidstaten die extra belastingen kunnen heffen, deze gebruiken om schulden af te lossen.

1.10 Het Comité is ingenomen met het **Pact voor groei en banen** en roept de Commissie en de Europese Raad op tot snelle uitvoering daarvan en om verder te gaan en van het pact een groot Europees investeringsprogramma te maken. Daarom herhaalt het EESC zijn pleidooi voor een **forsere begroting** afgestemd op de ambitieuze doelstellingen van de EU en de vraagstukken waarvoor zij staat, een snel besluit over het volgende Meerjarig Financieel Kader en een ruimere rol voor de **EIB**, die aan werkgelegenheidsprojecten werkt (projecten voor het mkb, belangrijke infrastructuur, energie en klimaat).

1.11 Nogmaals zij gewezen op het belang van het **cohesiebeleid** voor de totstandbrenging van convergentie in de hele EU.

1.12 Voor het herstel van groei wijst het Comité op het potentieel van de **interne markt, de vergroening van de economie** en de behoefte aan **innovatie** voor het concurrentievermogen van de Europese economie. Het benadrukt **de belangrijke rol van bedrijven**, met name **het mkb**, van **ondernemerschap** en de **oprichting van bedrijven**, van **sociale ondernemingen** en **coöperaties** voor het proces van herstel.

1.13 Gezien het verband tussen de financiële, economische, sociale en milieu-aspecten van de crisis, meent het EESC dat vergroening van de economie en van het Europees semester meer aandacht verdient en pleit het voor meer betrokkenheid bij die vraagstukken van maatschappelijke organisaties.

1.14 Wat betreft **werkgelegenheid** en de verbetering van **kwalificaties** herhaalt het EESC dat er geïnvesteerd moet worden in onderwijs, opleiding en levenslang leren (inclusief leren op de werkplaats, duale leerlingstelsels), waarbij kwalificatieknelpunten en -discrepanties worden aangepakt.

De deelname aan de arbeidsmarkt moet gemakkelijker worden, de diensten voor arbeidsvoorziening moeten verbeteren, de arbeidsmarktmaatregelen moeten worden geïntensiveerd en het (zelfstandig) ondernemerschap verdient steun. Alles moet gedaan worden om investeringen te mobiliseren die veel werk kunnen opleveren.

Het EESC verwijst naar zijn adviezen over deze onderwerpen en bereidt momenteel adviezen voor over het Werkgelegenheidspakket voor jongeren ⁽³⁾ en over de toekomstige Richtsnoeren voor het werkgelegenheidsbeleid van de lidstaten ⁽⁴⁾.

Het Comité stelt vast dat in de AGS 2013 flexibiliteit op de arbeidsmarkt wordt aangeprezen, met geringe of zonder enige aandacht voor het aspect zekerheid. Het herinnert aan eerdere adviezen waarin werd beweerd dat er **een evenwicht tussen flexibiliteit en zekerheid gevonden moest worden** en dat, wat flexizekerheid betreft, „sociale partners [...] actief [moeten] deelnemen aan **een sterke en intensieve dialoog** en in staat [moeten] worden gesteld te onderhandelen over, invloed uit te oefenen op en verantwoordelijkheid te nemen [...]” ⁽⁵⁾.

Ten aanzien van de **lonen** vreest het Comité dat de structurele hervormingen een neerwaartse concurrentie tussen de lidstaten op gang zullen brengen. Het herhaalt dat hervormingen in de loonvorming onderhandelingen tussen de sociale partners op nationaal niveau vereisen. Daarom wordt de Commissie verzocht haar standpunt over lonen, inflatie en productiviteit toe te lichten.

⁽²⁾ ETUC/CES, BUSINESSEUROPE, UEAPME, CEEP, *Joint statement on the Europe 2020 strategy*, 4 juni 2010.

⁽³⁾ Voorontwerp van advies van EESC-afdeling Werkgelegenheid, Sociale Zaken en Burgerschap over de mededeling van de Commissie *Jongeren aan het werk helpen*, COM(2012) 727 final, nog niet gepubliceerd in het PB.

⁽⁴⁾ PB C 143 van 22.5.2012, blz. 94-101.

⁽⁵⁾ PB C 211 van 19.8.2008, blz. 48-53.

1.15 Er moet meer aandacht uitgaan naar **eerlijkheid en sociale rechtvaardigheid**. De kosten en voordelen van hervormingen moeten eerlijk door iedereen gedeeld worden (werknemers, huishoudens en ondernemingen).

1.16 Het Comité vraagt om meer inspanningen om **de doeltreffendheid van socialeverzekeringsstelsels** tegen de gevolgen van de crisis te garanderen, de sociale inclusie te bevorderen, en om een „actieve inclusiestrategie” uit te voeren ten behoeve van een inclusieve arbeidsmarkt en armoedebestrijding.

1.17 Tot slot verzoekt het EESC nogmaals om verbetering van **de democratische verantwoording en de legitimatie van de diverse processen van het Europese semester** en de coördinatie van het nationale economische beleid. Een sociale en civiele dialoog is essentieel om beleid en hervormingen correct vorm te geven en uit te voeren. Daarom **is nauwe samenwerking en afstemming met de sociale partners geboden**. Het Comité pleit voor een sterkere rol voor de sociale partners en maatschappelijke organisaties op EU-niveau en met name op nationaal niveau. Een grotere betrokkenheid van de sociale partners zou tot meer uitvoering moeten leiden.

2. Inleiding

2.1 De mededeling van de Commissie, de Jaarlijkse groei-analyse 2013 (AGS), die het Europees semester opent, zet uiteen wat volgens de Commissie voor 2013 de algehele begrotings-, economische en sociale prioriteiten moeten zijn. Het Europees semester poogt het economisch en sociaal beleid in Europa beter te coördineren zodat de kerndoelstellingen van de Europa 2020-strategie voor slimme, duurzame en inclusieve groei ook daadwerkelijk gerealiseerd kunnen worden.

2.2 De Jaarlijkse groei-analyse zou deel moeten uitmaken van de nationale en begrotingsbesluiten, die de lidstaten toelichten in de stabiliteits- en convergentieprogramma's en in de nationale hervormingsprogramma's.

2.3 Gelet op de steun van het herstel en de terugkeer van het vertrouwen meent de Commissie dat de vijf prioriteiten voor 2012 ook voor 2013 blijven gelden: een gedifferentieerd, groei-vriendelijk beleid van begrotingsconsolidatie voeren; de kredietverschaffing aan de economie normaliseren; groei en concurrentievermogen bevorderen, nu en voor de toekomst; de werkloosheid en de sociale gevolgen van de crisis aanpakken; het overheidsapparaat moderniseren.

2.4 Dit ontwerpadvies bevat een analyse van, kanttekeningen bij en voorstellen voor de AGS 2013.

— Deel 3 bevat enkele algemene opmerkingen over de context waarin de AGS voor dit jaar wordt gepubliceerd.

— Deel 4 bevat specifieke opmerkingen en voorstellen: aangezien Europa niet op het goede spoor zit om de EU 2020-doelstellingen te verwezenlijken, worden het strikte begrotingsbeleid en de gevolgen ervan voor de economie, de werkgelegenheid en de sociale cohesie ter discussie gesteld. In het advies wordt gesteld dat de prioriteit nu uit moet gaan naar de reële economie, groei en werkgelegenheidsmaatregelen. De Europese beleidsmakers worden opgeroepen om, met name tijdens de Europese Raad in maart 2013, hun beleid te wijzigen en het opnieuw te richten op een Europees aangestuurd aanpak met investeringen, gericht op herstel van de economie, werkgelegenheid en duurzame ontwikkeling. Tot slot wordt in het advies opnieuw gewezen op de belangrijke bijdrage van maatschappelijke organisaties en sociale partners, zowel op het niveau van Europese als nationale beleidsvorming.

3. Algemene opmerkingen

3.1 De AGS voor dit jaar werd onder een slecht gesternte gepubliceerd, met bleke vooruitzichten voor de werkgelegenheid en de groei. Het Comité deelt de zorgen van de AGS dat de duur van de crisis de lidstaten niet heeft geholpen om werk te maken van de doelstellingen voor werkgelegenheid, O&O, klimaat/energie, onderwijs en armoedebestrijding en de twijfel groeit of de EU in staat is die doelstellingen waar te maken.

Het Comité merkt voorts op dat de AGS 2013 is geschreven met op de achtergrond nooit geziene ontwikkelingen. Enerzijds heeft de Europese Raad in juni 2012 het Pact voor groei en banen⁽⁶⁾ goedgekeurd. Anderzijds zijn er fundamentele wijzigingen aangebracht in het bestuurlijk bestel van de Unie (met name groter wederzijds toezicht op begrotingsbeleid), voortvloeiend uit het onvermogen van het bestaande bestel om de economische crisis aan te pakken en om besmetting te voorkomen, die nu zelfs het bestaan van de euro en de Europese Unie bedreigt en de recessie heeft verlengd, met hoge werkloosheid tot gevolg. Deze maatregelen dienen spoedig en evenwichtig te worden uitgevoerd, aangezien zij essentieel zijn voor het herstel en voor de terugkeer van het vertrouwen van de beleggers, het bedrijfsleven en de consument.

3.2 Het EESC neemt kennis van de recente publicatie van twee belangrijke teksten: „Naar een echte economische en monetaire Unie”⁽⁷⁾ en de „Blauwdruk voor een hechte economische en monetaire unie”⁽⁸⁾, waarover het Comité momenteel een advies voorbereidt.

⁽⁶⁾ EUCO 76/12, blz. 7-15.

⁽⁷⁾ Verslag van de voorzitter van de Europese Raad, Herman Van Rompuy, 5 december 2012.

⁽⁸⁾ COM(2012) 777 final/2, 30.11.2012.

Het Comité onderschrijft de bevestigde noodzaak om een eind te maken aan de connectie tussen banken en overheden, alsook de eerste stappen op weg naar een bankenunie⁽⁹⁾. Er werd toegezegd om „te doen wat nodig was” om financiële stabiliteit te garanderen en de EIB heeft zich verplicht om belangrijke maatregelen te nemen om Europa's onrustige markten voor staatsobligaties te kalmeren.

Een bankenunie zou bijdragen aan een gelijke toegang tot krediet voor huishoudens en bedrijven in de gehele EU en zou de interne markt in staat stellen concurrentievermogen te herwinnen en om de EU 2020-doelstellingen te halen.

4. Specifieke opmerkingen en voorstellen

4.1 Europa ligt niet op koers om de EU 2020-doelstellingen te verwezenlijken; beleidsmakers moeten dit dringend onder ogen zien

4.1.1 Het is betreurenswaardig dat, afgezien van een summiere verwijzing in een voetnoot naar een verslag van Eurostat⁽¹⁰⁾, de AGS grotendeels voorbijgaat aan de EU 2020-strategie. De mededeling stelt eenvoudigweg dat Europa over het algemeen met haar doelstellingen achterligt. Maar er is geen correcte analyse in de AGS van de precieze oorzaken van het gebrek aan vooruitgang om de Europa 2020-doelstellingen te verwezenlijken; de vraag of de huidige beleidskeuzes er de oorzaak van zijn dat de EU verder van de EU 2020-strategie afdaalt, wordt in het document zelfs niet eens aangeroerd. Het Comité bepleit een ingrijpende herziening van het Europa 2020-proces en de toewijzing van structuurfondsen om die doelstellingen uit te voeren, zodat concurrentievermogen en bezuinigingen in een beter evenwicht komen met groei, banen en sociaal beleid.

4.1.2 Het Comité is bezorgd over de gestage daling van de arbeidsparticipatie van de bevolking in de leeftijdsgroep van 20-64 jaar. Dit percentage is gedaald van 70,3 % in 2008 naar 68,6 % in 2011, terwijl volgens de doelstelling van Europa 2020 in deze groep 75 % aan het werk zou moeten zijn. In absolute getallen zijn er in Europa in deze periode 5 miljoen banen verloren gegaan⁽¹¹⁾. De gevolgen hiervan zijn hoge en stijgende werkloosheidspercentages, die nu in de EU 27 10,7 % bedraagt en zelfs 11,8 % in de eurozone⁽¹²⁾.

De crisis heeft geleid tot hoge werkloosheid en, samen met de bezuinigingen in de sociale overheidsuitgaven, tot het feit dat er tussen 2009 en 2011 nog eens 5,9 miljoen mensen bij de 113,8 miljoen mensen komen die door armoede en sociale uitsluiting bedreigd worden (24,2 % van de bevolking)⁽¹³⁾.

Het valt moeilijk in te zien hoe de EU 2020-doelstellingen in verband met werkgelegenheid en om 20 miljoen mensen van armoede te bevrijden, gehaald kunnen worden als deze trends zich doorzetten.

4.1.3 De Europese economie is in 2012, in schril contrast met andere grote wereldeconomieën, weer in recessie geraakt, waarbij de economische vooruitzichten voor 2013 een uiterst zwakke groei voorspellen en een onzeker, maar net zo zwak herstel in 2014. Dit houdt in dat als het begrotingsbeleid ongewijzigd wordt voortgezet en er geen aanvullend beleid komt voor meer groei en werkgelegenheid, de werkloosheid en de sociale situatie nog verder zullen verslechteren.

4.1.4 Soortgelijke zorgen over de situatie in Europa worden door tal van internationale beleidsmakers geuit. De IAO heeft gewaarschuwd dat de eurozone nog wel 4,5 miljoen banen kan verliezen als niet gezamenlijk van het bezuinigingsbeleid wordt afgestapt⁽¹⁴⁾. De algehele verwachting van de Verenigde Naties ten aanzien van de mondiale economische situatie en de vooruitzichten voor 2013⁽¹⁵⁾ luiden dat de recessie blijft duren en tot ver in 2015⁽¹⁶⁾ zal verergeren als Griekenland, Italië, Portugal en Spanje in 2013 nog dieper in hun begrotingen moeten snijden. Samen met het „begrotingsravijn” van de Verenigde Staten en de harde landing van China wordt de Europese begrotingsconsolidatie beschouwd als een risico voor de mondiale economische activiteit. Zelfs het IMF spreekt in zijn World Economic Outlook⁽¹⁷⁾ sterke twijfels uit en erkent dat de gevolgen van bezuinigen voor de economische groei ernstig zijn onderschat en plaatst vraagtekens bij de omvang van de gebruikte begrotingsmultiplicatoren.

4.1.5 Het Comité wijst beleidsmakers in Europa er nadrukkelijk op dat een verlengde recessie de economie structureel kan verzwakken alsook de overgang naar een ander milieu- en energiemodel in het gedrang kan brengen.

Langdurige werkloosheid kan leiden tot verlies van vaardigheden, teleurstelling, discriminatie bij nieuwe aanwerving van personeel en het verlaten van de arbeidsmarkt, hetgeen een langdurig nadelig structureel effect op de productiviteit en op het groeipotentieel heeft.

⁽⁹⁾ PB C 11 van 15.1.2013, blz. 34–38.

⁽¹⁰⁾ Eurostat, Statistics in focus 39/2012, Europe 2020 Strategy – towards a smarter, greener and more inclusive EU economy?

⁽¹¹⁾ COM(2012) 750 final.

⁽¹²⁾ Eurostat News Release nr. 4/2013 van 8 januari 2013.

⁽¹³⁾ Eurostat tabel http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=0&language=en&pcode=t2020_50

⁽¹⁴⁾ ILO 2012, Eurozone job crisis: trends and policy responses, bijv. blz. 11.

⁽¹⁵⁾ Verenigde Naties, World economic situation and prospects 2013 – global outlook, gepubliceerd in december 2012, blz. 28.

⁽¹⁶⁾ – 0,9 % in 2013, 2,1 % in 2014 en – 3,3 % in 2015.

⁽¹⁷⁾ IMF 2012, World Economic outlook, *Coping with High Debt and Sluggish Growth*, oktober 2012, bijv. blz. 21 of tabel 1.1 op blz. 41.

Gebrek aan publieke en private investeringen (ondernemingen met slechte vraagvooruitzichten) kunnen het groeipotentieel van de economie aantasten vanwege de geringe integratie van technische vooruitgang en innovatie. Om dit tegen te gaan, dient het macro-economisch beleid dringend te worden herzien en maatregelen voor hervorming te worden bevorderd, zoals een actief arbeidsmarktbeleid, prikkels voor investeringen en beleid voor sociale inclusie.

Gedifferentieerde en groeivriendelijke begrotingsconsolidatie

4.1.6 Terwijl in de AGS 2013 wordt erkend dat begrotingsconsolidatie een negatief kortetermijneffect op de economie kan hebben, worden er onmiddellijk twee argumenten naar voren gebracht die dat effect bijna teniet doen. Het Comité wil op beide argumenten ingaan:

- 1) De AGS 2013 vermeldt het begrip „groeivriendelijke begrotingsconsolidatie”, dat inhoudt dat korten op de uitgaven de groei meer ten goede komt dan het verhogen van de belastingen in landen waar de belastingdruk al hoog is. De Commissie geeft niet aan wat een „hoge” belastingdruk inhoudt, verwijst het Comité naar zijn advies uit 2011 over slimme manieren om de overheidsfinanciën te consolideren⁽¹⁸⁾, waarin gepleit wordt voor consolidatie van de overheidsfinanciën gedurende een zo flexibel mogelijke termijn om de groeidynamek niet te breken, alsook voor een „slim” evenwicht tussen inkomsten en uitgaven en het geheel van vraag en aanbod. In hetzelfde advies waarschuwt het Comité voor de ondermijning van de stelsels van overheidsdiensten en collectieve solidariteit. Immers: als, zoals nu in diverse lidstaten gebeurt, de sociale verzekering tegen grote risico's in de samenleving (werkloosheid, ziekte, ouderdom) ernstig wordt aangetast, dan ligt het voor de hand dat huishoudens op de algemene onzekerheid reageren door meer uit voorzorg te sparen (wat het laatste is wat een economie in recessie kan gebruiken).
- 2) Het andere argument is dat lidstaten met financiële onrust verder moeten bezuinigen en zelfs een „snel tempo van [...] begrotingsaanpassingen door [moeten] voeren”, terwijl andere lidstaten hun automatische stabilisatoren hun werk mogen laten doen.

Terwijl het duidelijk is dat sommige economieën, om uit de crisis te raken, veel meer moeten doen dan andere om stabiliteit en groei te herstellen, betwijfelt het Comité of deze beleidsmix gaat werken. De combinatie van een zeer restrictief begrotingsbeleid in vele lidstaten en een neutraal begrotingsbeleid in een paar lidstaten zal nog steeds duidelijk negatieve effecten voor de gehele eurozone hebben, juist in de lidstaten die al met een diepe, door bezuinigingen uitgelokte recessie te kampen hebben.

⁽¹⁸⁾ PB C 248 van 25.8.2011, blz. 8–15.

4.1.7 Kortom: het Comité maakt zich zorgen over het onevenwichtige economische beleid. Te zeer ligt het accent op bezuinigingen en de begrotingsconsolidatie heeft meer tijd nodig om ernstige begrotingsonevenwichtigheden te corrigeren. Recente cijfers van de IMF Fiscal Monitor⁽¹⁹⁾ bevestigen deze bezorgdheid. In korte tijd (2011-2012) is het bbp in de eurozone met 3 %⁽²⁰⁾ gedaald door kortingen op de uitgaven en verhoging van de belastingen, waardoor een nieuwe recessie wordt geschapen. Dit is drie keer zo snel als het tempo dat Europese beleidsmakers eerder in het herziene Stabiliteitspact voor de consolidatie hadden vastgelegd (waar sprake is van een reductie van het structurele tekort met ten minste 0,5 % van het bbp per jaar).

Om te voorkomen dat dezelfde oorzaken dezelfde gevolgen zullen hebben, dringt het Comité erop aan om de uitvoeringstermijn van begrotingsconsolidatie af te stemmen op een wezenlijk versterkt en concreet Pact voor groei en banen.

4.1.8 Het AGS-verslag voor 2013 gaat ervan uit dat het essentieel is om het vertrouwen te herstellen en te behouden, met name dat van de financiële markten, aangezien zij de verstrekking van financiering in de lidstaten kunnen beperken. Op grond van dit idee blijft de AGS 2013 bezuinigingen nastreven.

4.1.9 Het Comité beseft dat financiële markten een cruciale rol vervullen in de crisis en dat het herstel van deze sector van wezenlijk belang is. Toegang tot krediet is immers de levensader van elke economie: zonder krediet kunnen ondernemingen niet investeren, noch handel drijven en consumenten kunnen geen goederen of huizen kopen.

Maar het vertrouwen van andere economische actoren (huishoudens en ondernemingen) is net zo belangrijk. Zelfs als verbeterde toegang tot krediet bedrijven in staat stelt om actief te zijn en te groeien, hebben lagere rentetarieven en overvloedig krediet niet hetzelfde effect als mensen bezorgd zijn over hun baan, hun salaris en/of de sociale voorzieningen en als bedrijven ernstig twijfelen aan de vooruitzichten voor de vraag.

Het Comité wil benadrukken dat het vertrouwen van financiële markten en dat van de consument en de producent niet per se met elkaar in strijd hoeven te zijn. Evenals andere bedrijven kunnen met name kmo's de normale handel hervatten aangezien de toegang tot financiering is hersteld; evenzo zal het vertrouwen bij consumenten geleidelijk terugkeren.

⁽¹⁹⁾ IMF Fiscal Monitor: Taking stock – a progress report on fiscal adjustment, oktober 2012.

⁽²⁰⁾ Deze 3 % komt overeen met de wijziging van het structurele tekort tussen 2010 en 2012; het structureel tekort wordt berekend door het effect van de bedrijfscyclus te verwijderen. Dit tekort moet gecorrigeerd worden.

Bovendien: als markten bezorgd zijn over de hoge staatsschulden, dan maken zij zich nog meer zorgen over een economie die ineen dreigt te storten.

Het Comité herinnert aan een belangrijke opmerking in zijn advies over de AGS 2012: „... voldoende economische groei [is] een voorwaarde [...] voor het oplossen van de staatsschuldencrisis ⁽²¹⁾.” Met lage prioriteit voor groei is de kans groot dat de economie in een recessie belandt, die onmiddellijk de houdbaarheid van de schulden verzwakt.

4.2 *Crisismaatregelen moeten wijken; de prioriteit moet nu uitgaan naar de reële economie, groei en werkgelegenheidsmaatregelen.*

Omzetting van het Pact voor groei en banen in een breed Europees investeringsprogramma voor duurzame groei

4.2.1 Het Comité roept op tot kordate maatregelen om groei, werkgelegenheid en concurrentievermogen van de Europese economie te herstellen en verzoekt het huidige voorzitterschap om een ambitieuze groeiagenda te voeren. Maar al te vaak heeft de Europese Raad zwakke acties gesteund om uit de crisis te raken en is hij pas in actie gekomen als de druk van de markt het europroject omver dreigde te werpen. Er moet overtuigd worden vastgehouden aan solide en evenwichtig economisch bestuur, samen met hervormingen die het structurele concurrentievermogen in de hele Unie stimuleren en de uitvoering van de Europa 2020-agenda in het Europees semester centraal zullen stellen. Elke begrotingscorrectie leidt tot krimp, maar als dat gepaard gaat met handhaving van uitgaven die het groeipotentieel bevorderen (onderwijs, opleiding voor werklozen, O&O, steun voor het mkb) en met tastbare vooruitgang voor het opheffen van de versnippering in de financiële sector, dan kunnen de vooruitzichten voor de middellange en lange termijn voor groei en werkgelegenheid worden gehandhaafd.

4.2.2 Het Comité is ingenomen met het Pact voor groei en banen, dat een belangrijke eerste stap is op weg naar het inzicht dat groei essentieel is voor het overwinnen van de crisis, en roept de Commissie en de Europese Raad op tot snelle uitvoering ervan en om het om te vormen tot een tastbaar en breed Europees investeringsprogramma.

4.2.3 De prioriteit moet uitgaan naar „groeibevorderende uitgaven” zoals onderwijs en vaardigheden, innovatie, die van cruciaal belang zijn voor het concurrentievermogen van de Europese economie, de vergroening van de economie, die een impuls moet geven aan de volgende industriële revolutie, grote netwerken, bijv. snel internet, energie- en vervoersverbindingen. Het

aanboren van het potentieel van baanrijke sectoren is cruciaal: gezondheidszorg, groene economie, de zilveren economie, bouw, industriële diensten, toerisme, enz.

4.2.4 De interne markt biedt nog steeds opties die rechtstreeks voordeel opleveren voor bedrijven, consumenten en burgers, maar verdere ontwikkeling is nodig, bijv. op het gebied van diensten, mobiliteit, e-handel, de Digitale Agenda, e-aanbestedingen, micro- en familiebedrijven, maatregelen voor het oprichten van nieuwe ondernemingen, samen met maatregelen voor consumentenbescherming en de sociale dimensie van de interne markt. Geboden zijn meer transparantie en besef bij maatschappelijke organisaties, deelname en inbreng ⁽²²⁾.

4.2.5 Benadrukt zij dat ondernemingen, met name kmo's, ondernemerschap en nieuwe bedrijven van belang blijven voor het herstel en de stimulering van economische groei, innovatie en het scheppen van werk. Het potentieel van het mkb zou met diverse maatregelen moeten worden versterkt, die hun internationalisatie vergemakkelijken, administratieve lasten verminderen, starterskosten terugdringen en de toegang tot krediet, kapitaalmarkten, op het mkb gerichte obligatieplatforms, structuurfondsen en leninggaranties verbeteren.

4.2.6 Sociale ondernemingen zijn een centraal element van het Europese sociale model en de interne markt. Zij verdienen ruime erkenning en bevordering, vooral in deze economisch barre tijden. Er moet rekening worden gehouden met hun speciale kenmerken bij het uitwerken van Europees beleid.

4.2.7 Ook coöperaties verdienen vermelding, aangezien zij bijdragen aan sociale en territoriale cohesie, nieuwe ondernemingsinitiatieven ontwikkelen en stabiel en veerkrachtiger zijn dan andere ondernemingen, en zelfs in tijden van crisis banen weten te behouden ⁽²³⁾.

4.2.8 Het is verheugend dat de AGS 2013 op het belang wijst van bevordering van duurzame ontwikkeling, hernieuwbare energie en energie-efficiëntie, in verband met de Europa 2020-doelstellingen voor klimaatverandering en energie ⁽²⁴⁾. Om het economisch concurrentievermogen op peil te houden en de werkgelegenheid te stimuleren, moet een hulpbronnenefficiënte en koolstofarme „groene” economie worden bevorderd. Grootschalige renovatie van gebouwen voor energie-efficiëntie is

⁽²²⁾ PB C 76 van 14.3.2013, blz. 24–30.

⁽²³⁾ PB C 191 van 29.6.2012, blz. 24–29.

⁽²⁴⁾ Europa 2020-doelstellingen: uitstoot van broeikasgassen 20 % lager dan in 1990; 20 % van de energie in 2020 afkomstig uit hernieuwbare bronnen en een 20 % efficiënter gebruik van hulpbronnen in 2020.

⁽²¹⁾ PB C 143 van 22.5.2012, blz. 51–68, paragraaf 16.

ook geboden, evenals investeringen in milieuvriendelijke vervoersdiensten, afval- en waterbeheer. Dit moet gepaard gaan met grotere netwerken voor energietransport om hoogvolumetransport en uitwisseling van elektriciteit in Europa mogelijk te maken. Om Europa nog concurrerender te maken, moet dit ook worden aangevuld met investeringen in hoog presterende trans-Europese vervoersnetwerken en uitbreiding van de infrastructuur voor breedbandnetwerken.

4.2.9 Industriebeleid, efficiënt gebruik van natuurlijke hulpbronnen en innovatie dienen hand in hand te gaan ten gunste van duurzame groei.

4.2.10 Er moet veel geïnvesteerd worden om structurele veranderingen te bevorderen en om Europa's economie op het spoor van slimme, duurzame en inclusieve groei te zetten.

Het Comité neemt kennis van de overeenkomst die de staatschefs en regeringsleiders over het volgende Meerjarig Financieel Kader hebben bereikt, en beklemtoont het belang van een MFK dat het mogelijk maakt de EU 2020-doelstellingen te verwezenlijken.

Het EESC verwijst naar zijn recente adviezen over de EU-begroting⁽²⁵⁾, waarin het steeds heeft gesteld dat de EU een ruimere begroting nodig heeft om de huidige vraagstukken aan te pakken. De EU-begroting moet niet gezien worden als een last, maar als een slimme manier om schaalvoordelen te bereiken, kosten terug te dringen en concurrentievermogen, groei en werkgelegenheid te stimuleren.

Verdere middelen kunnen aangeboord worden door extra bronnen van financiering. Het EESC steunt de actie van het EIB om langetermijnfinanciering voor investeringen in de reële economie vrij te maken en om extra private financiering aan te trekken. Verheugend is de aandacht voor projecten met grote impact op duurzame groei en werkgelegenheid (zoals projecten voor het mkb, de kenniseconomie, menselijk kapitaal, energie-efficiëntie en klimaatverandering). De ruimere financiering van de EIB zou snel naar het mkb doorgesluisd moeten worden. Positief is verder dat de EIB-garanties voor private investeringen gebruikt worden voor de energie-efficiënte renovatie van gebouwen.

Het EESC staat achter de invoering van projectobligaties om de financiering te stimuleren van grote infrastructuurprojecten op het gebied van vervoer, energie en ICT. Dit is een eerste, belangrijke stap op weg naar een hoognodig EU-investeringsprogramma voor de komende jaren.

⁽²⁵⁾ PB C 229 van 31.7.2012, blz. 32–38 en PB C 248 van 25.8.2011, blz. 75–80.

4.2.11 Het EESC wijst op het belang van het cohesiebeleid voor het bereiken van economische, sociale en territoriale convergentie in de hele EU, overeenkomstig de EU 2020-strategie. Het EESC herhaalt zijn oproep voor één cohesiebeleid waaraan maatschappelijke organisaties actief deelnemen, dat meer gericht is op duurzame resultaten en dat de minder ontwikkelde en de door de crisis zwaarst getroffen lidstaten ten goede komt⁽²⁶⁾.

4.2.12 Het Comité is voorts ingenomen met het belang dat in de AGS wordt gehecht aan de modernisering van de overheidsdiensten. Dit houdt volgens het Comité onder andere het volgende in: gebruik van overheidsaanbestedingen om innovatie te stimuleren, bestrijding van corruptie, doeltreffender belastingheffing, veiligstelling van passende financiële middelen en uitbreiding van het vermogen om de structuurfondsen te benutten.

Scheppen van banen en verbetering van vaardigheden

4.2.13 In de AGS 2013 wordt erkend dat „na enkele jaren van zwakke groei de crisis ernstige sociale gevolgen heeft” en dat „de werkloosheid wezenlijk is toegenomen en dat ellende en armoede stijgen.” Bepaalde groepen worden harder getroffen dan andere: jongeren, laagopgeleiden, langdurig werklozen, alleenstaande ouders, mensen met een immigrantenachtergrond⁽²⁷⁾.

Alles zeilen moeten bijgezet worden om zowel publieke als private investeringen te mobiliseren voor de werkgelegenheid. Het EESC heeft herhaaldelijk aangedrongen op een Europees herstelplan met een omvang van ca. 2 % van het bbp en een belangrijke arbeidsmarktcomponent⁽²⁸⁾. Het EESC heeft voorts aangedrongen op een „sociaal investeringspact” om tot een duurzame uitweg uit de crisis te komen en te investeren in de toekomst⁽²⁹⁾.

De deelname aan de arbeidsmarkt moet stijgen, de kwalificaties moeten worden verbeterd, de mobiliteit moet worden bevorderd, de diensten voor arbeidsvoorziening moeten verbeteren, de arbeidsmarktmaatregelen moeten worden geïntensiveerd en het (zelfstandig) ondernemerschap verdient steun. Voor bepaalde regio's of sectoren staat het Comité achter de beschrijving van de Commissie van de discrepantie tussen enerzijds de hoge werkloosheid en anderzijds het bestaan van knelpuntberoepen en de gebrekkige afstemming tussen vraag en aanbod.

Voorts beveelt het Comité maatregelen aan om op het juiste niveau de sociale dialoog te bevorderen over de verdeling van de arbeidstijd.

⁽²⁶⁾ PB C 44 van 15.2.2013, blz. 76–82.

⁽²⁷⁾ PB C 143 van 22.5.2012, blz. 94–101.

⁽²⁸⁾ PB C 11 van 15.1.2013, blz. 65–70.

⁽²⁹⁾ PB C 143 van 22.5.2012, blz. 23–28.

Het Comité is ingenomen met het recent gepubliceerde Werkgelegenheidspakket voor jongeren van de Commissie ⁽³⁰⁾. De voorstellen daarin, onder andere de uitvoering van een jongerengarantie, dienen tijdig en bindend te zijn en met passende middelen te worden ondersteund. Alle lidstaten moeten de gelegenheid krijgen deze voorstellen goed te keuren.

4.2.14 Het Comité blijft hameren op investeringen in onderwijs, opleiding en levenslang leren (inclusief leren op de werkplaats, duale leerlingstelsels), waarbij kwalificatieknelpunten en -discrepancies worden aangepakt ⁽³¹⁾.

4.2.15 Het Europees Sociaal Fonds, aangevuld met het Europese fonds voor aanpassing aan de mondialisering, moet benadeelde groepen mensen beschermen tegen de gevolgen van de crisis ⁽³²⁾; ook zou er een speciaal Jeugdsolidariteitsfonds moeten komen ⁽³³⁾.

Behoeftte aan een evenwichtige aanpak voor de hervorming van de arbeidsmarkt

4.2.16 Het Comité stelt vast dat in de AGS 2013 flexibiliteit op de arbeidsmarkt wordt aangeprezen, met geringe of zonder enige aandacht voor het aspect zekerheid.

Het Comité stelt vast dat het vermijden van segregatie op de arbeidsmarkt door terugdringing van de lacunes in de arbeidsbescherming tussen verschillende vormen van arbeidsovereenkomsten kan bijdragen tot een hogere arbeidsparticipatie.

Het Comité wijst evenwel op zijn advies waarin betoogd wordt dat er een evenwicht gevonden moet worden tussen flexibiliteit en zekerheid. ⁽³⁴⁾ „Flexizekerheid houdt niet in dat de rechten van werknemers eenzijdig en onrechtmatig worden ingeperkt.” Het Comité heeft er herhaaldelijk op gewezen dat de „sociale partners [...] actief [moeten] deelnemen aan een sterke en intensieve dialoog en in staat [moeten] worden gesteld te onderhandelen over, invloed uit te oefenen op en verantwoordelijkheid te nemen voor de uitwerking, de onderdelen en de evaluatie van het flexizekerheidsmodel” ⁽³⁵⁾. Het EESC herhaalt tevens dat, om de segmentatie op de markt aan te pakken, werknemers voldoende zekerheid moet worden geboden, ongeacht de contractvorm ⁽³⁶⁾.

Het Comité benadrukt dat flexibiliteit niet de fouten kan corrigeren in de macro-economische vraag en de zaak kan verergeren als stabiele en hoogwaardige arbeid vervangen wordt door onzekere arbeidscontracten; bovendien zal door de verwijdering

van „schokbrekers” (arbeidsbescherming, uitkeringen bij werkloosheid) de economie veel kwetsbaarder kunnen worden voor negatieve economische schokken.

Structurele hervormingen op loongebied

4.2.17 Het Comité herhaalt dat hervormingen in de loonvorming onderhandelingen tussen de sociale partners op nationaal niveau vereisen. Zij moeten een evenwicht vinden tussen een toereikende groei van de vraag, prijsstabiliteit, toezicht op grote en/of toenemende onevenwichtigheden en behoud van concurrentievermogen op het gebied van prijzen. Het Comité vreest verder dat structurele hervormingen in de salarissfeer een neerwaartse concurrentie tussen de lidstaten teweeg zullen brengen, waardoor de binnenlandse vraagdynamiek op Europees niveau onder druk komt te staan en waardoor, via een stijgend extern overschot in de eurozone een uitgesproken overwaardering van de eenheidsmunt wordt versterkt. De IAO ⁽³⁷⁾ bevestigt deze trend en waarschuwt voor de verreikende economische en sociale implicaties.

De AGS stelt ten aanzien van minimumlonen: „Inzake minimumlonen is een goed evenwicht tussen bevordering van nieuwe werkgelegenheid en verschaffing van een redelijk inkomen van belang; [...]”. Hieruit spreekt het algemene idee dat er een wisselwerking is tussen het scheppen van banen en diverse factoren zoals de kwaliteit van de banen en de bereidheid om een baan te accepteren. Het Comité vraagt zich af of er wel een dergelijke wisselwerking is, aangezien uit onderzoek van de IAO naar ervaringen met minimumlonen in de EU niet is gebleken dat zij tot baanverlies leiden ⁽³⁸⁾. Het Comité herinnert aan het beginsel dat werk moet lonen. Dit beginsel dateert weliswaar al van lang voor de crisis, maar is nog steeds van toepassing.

Het Comité wil dat de Commissie haar opvatting over lonen, inflatie en productiviteit nader uiteenzet. In de Commissie-mededeling over het werkgelegenheidspakket ⁽³⁹⁾ staat dat reële lonen afgestemd moeten worden op productiviteitsontwikkelingen, maar in de AGS 2013 staat niet of nominale of reële lonen op productiviteit moeten worden afgestemd. Het verschil in deze twee benaderingen is cruciaal aangezien in het laatste geval de kans bestaat dat nominale lonen slechts rekening houden met productiviteit, en niet langer met inflatie. Die „regel” bergt het gevaar van een inflatie van 0 % in zich, wat tot deflatie leidt in geval van negatieve economische schokken.

Bevordering van sociale rechtvaardigheid

4.2.18 Over het algemeen vindt het Comité dat er meer aandacht uit moet gaan naar eerlijkheid en sociale rechtvaardigheid. Om vertrouwen te wekken en een doeltreffende beleidsuitvoering te garanderen, moeten de kosten en baten van

⁽³⁰⁾ COM(2012) 727 final – waarover het EESC momenteel een advies voorbereidt (SOC/474 – CES2419-2012_00_00_TRA_APA).

⁽³¹⁾ Het EESC bereidt momenteel een advies voor (SOC/476 – CES658-2013_00_00_TRA_APA) over de mededeling van de Commissie *Een andere kijk op onderwijs: investeren in vaardigheden voor betere sociaal-economische resultaten*, COM(2012) 669 final.

⁽³²⁾ PB C 143 van 22.5.2012, blz. 82–87.

⁽³³⁾ PB C 11 van 15.1.2013, blz. 65–70.

⁽³⁴⁾ PB C 211 van 19.8.2008, blz. 48–53.

⁽³⁵⁾ PB C 256 van 27.10.2007, blz. 108–113, paragraaf 1.3.

⁽³⁶⁾ PB C 211 van 19.8.2008, blz. 48–53, par. 1.1.1.

⁽³⁷⁾ ILO 2012, Global wage report 2012/2013 – Wages and equitable growth.

⁽³⁸⁾ ILO 2010, The minimum wage revisited in the enlarged EU, blz. 26.

⁽³⁹⁾ COM(2012) 173 final.

het economisch beleid en de structurele hervormingen door iedereen eerlijk gedeeld worden (werknemers, huishoudens, bedrijven). Het Comité beseft het belang van transparantie en eerlijkheid in de AGS wat betreft de gevolgen voor de samenleving en verzoekt de Commissie om na te gaan of hiermee in het beleid van nationale regeringen rekening gehouden wordt in hun hervormingsprogramma's.

Sociale inclusie bevorderen en armoede bestrijden

4.2.19 Het Comité onderschrijft de oproep in de AGS voor meer inspanningen om de doeltreffendheid van socialeverzekeringsstelsels tegen de gevolgen van de crisis te garanderen, de sociale inclusie te bevorderen, om een „actieve inclusiestrategie” uit te voeren ten behoeve van een inclusieve arbeidsmarkt en armoedebestrijding.

Bevordering van de gelijkheid van mannen en vrouwen

4.2.20 Het aspect gendergelijkheid, dat in geen enkel vlaggenschipinitiatief van de Europa 2020-strategie vermeld werd, moet nu in het Europees semester geïntegreerd worden (bijv. in de nationale hervormingsprogramma's), aangezien het essentieel is voor de totstandbrenging van de EU 2020-hoofddoelstellingen⁽⁴⁰⁾.

4.3 De belangrijke bijdrage van maatschappelijke organisaties en sociale partners aan het Europees semester

4.3.1 Het EESC verzoekt nogmaals om verbetering van de democratische verantwoording en transparantie van de diverse processen van het Europees semester en de coördinatie van het nationale economische beleid. Nu het vertrouwen in het vermogen van de Europese instellingen om resultaten te leveren, wegwijnt, is het zaak dat de instellingen die de burgers, sociale partners en maatschappelijke organisaties vertegenwoordigen,

een sterkere stem krijgen om legitimiteit en betrokkenheid te verbeteren. De verticale en horizontale dialoog zijn cruciaal⁽⁴¹⁾ en de bepalingen inzake participerende democratie van artikel 11 VEU dienen snel te worden uitgevoerd⁽⁴²⁾.

Het woordgebruik in de AGS in verband met de rol van de sociale dialoog is volgens het Comité onbevredigend. Structurele hervormingen moeten, indien nodig, uitgevoerd worden in nauwe samenwerking en overleg met de sociale partners, niet alleen door hen te raadplegen. De dialoog met sociale partners en maatschappelijke organisaties als consumentenorganisaties is essentieel om beleid en hervormingen solide vorm te geven en uit te voeren. Zij kunnen de geloofwaardigheid en sociale aanvaarding van hervormingen verbeteren, daar consensus en vertrouwen kunnen bijdragen aan de inzet van stakeholders en het welslagen van hervormingen. Sociale partners en maatschappelijke organisaties kunnen beleidsgevolgen evalueren en zo nodig bijtijds waarschuwen. Sociale organisaties, en in het bijzonder sociale partners, zijn vaak ook degenen die de beleidsvoorstellen in de praktijk vorm moeten geven⁽⁴³⁾.

Het Comité pleit ten slotte voor een sterkere rol voor de sociale partners en maatschappelijke organisaties, zowel op EU- als op nationaal niveau. Zij dienen daadwerkelijk en tijdig te worden betrokken bij het Europees semester, de voorbereiding van de jaarlijkse groeianalyses, de richtsnoeren voor werkgelegenheid, de globale richtsnoeren voor het economisch beleid (die samen de geïntegreerde richtsnoeren van de EU-2020 vormen) en de landspecifieke aanbevelingen. Op nationaal niveau moeten de sociale partners en maatschappelijke organisaties meer betrokken worden bij het ontwerp van de nationale hervormingsprogramma's. Het EESC zal nauw blijven samenwerken met de netwerken van nationale SER's en soortgelijke organisaties om de Europese beleidsmakers de informatie te verschaffen over de inbreng van deze organisaties op nationaal niveau. Een grotere betrokkenheid van de sociale partners zou tot meer uitvoering moeten leiden.

Brussel, 13 februari 2013

De voorzitter
van het Europees Economisch en Sociaal Comité
Staffan NILSSON

⁽⁴⁰⁾ PB C 76 van 14.3.2013, blz. 8–14.

⁽⁴¹⁾ PB C 299 van 4.10.2012, blz. 122–127.

⁽⁴²⁾ EESC-advies over de Beginselen, procedures en acties voor de toepassing van de leden 1 en 2 van artikel 11 van het Verdrag van Lissabon, PB C 11 van 15.1.2013, blz. 8.

⁽⁴³⁾ EESC-advies over de mededeling van de Commissie over Actie voor stabiliteit, groei en werkgelegenheid, PB C 44 van 15.2.2013, blz. 153.